

[**Biblioteke** vb at biblioteke/ at gøre bibliotek, afledt af sb Bibliotek (et). Betegner den handling, hvor man skaber Rum, Redskab og Relation, som sikrer transmission af viden og værdier og afstedkommer læring]

Verbum skabt i [DYRK!]

Vi vil fortælle om udviklingsprojektet [DYRK!ditbibliotek].

Et projekt, hvor vi under overskriften bæredygtighed, *biblioteker* tæt sammen med unge, for at lære noget om hinanden, om dannelse i fremtiden og for at øve os i at få konkret, erfaret viden om det bæredygtige liv.

Vi låner jord ud, vi låner bier ud, vi låner river og haveslanger ud, vi graver sammen, bygger højbede, bygger mødesteder af genbrugstræ, bygger vægge til unges udtryk, bygger broer, bygger relationer, laver mad sammen, snakker, strikker, bytter og lytter.

Vi vil også fortælle om, hvorfor projektet er nødvendigt, om hvad vi har gjort og lært og hvilken betydning, vi håber, den læring kan få for biblioteket som fælles platform for dannelse:
Biblioteket som verbum.

Men først en afstikker...

Krise og overgang

Mennesker har altid organiseret sig i sociale konstellationer, af stadig mere kompleks karakter. Jo mere kompleks, des større behov for kulturelt båret transmission af viden og værdi.

I de allertidligste samfund kender vi f.eks. til hulemalerier, som et middel til at transcendere tid og skabe mulighed for overførsel af viden og værdier ad kulturelle kanaler. En hånd dyppet i okker afsat på en væg i en hule, som en besked til eftertiden eller andre grupper.

Okker som Redskab, hulen som Rum og tilsammen skabte det en Relation, som rakte ud over de nærværende.

Store forandringer eller overgange enten biologiske eller sociale, som pubertet, høvdingeskifte eller flytning af boplads markeredes gennem ritualer, som kunne iscenesætte forandringen eller overgangen og skabe rum til refleksion over normaliteten, som oftest ved at vende tingenes tilstand på hovedet indenfor ritualets ramme. Binære oppositioner, altså normative modsætningspar, bringes i spil, for på den måde at reflektere over deres værdi og gyldighed, og gennem ritualet besegle og reflektere over overgangen til en ny status eller normalitet.

Antropologen Victor V. Turner beskriver alt dette som *rites de passage*. Overgangsriter, hvor status besegles eller forandres.

Disse overgange følger et fast mønster: krise – separationsrite – Liminalitet – reintegrationsrite.

I *krisen* opstår opmærksomheden omkring et behov for forandring. *Separationsriterne* er der, hvor de eller det, der skal forandres skilles ud fra normaliteten og man begynder at definere hvilke områder forandringen berører; hvilke rum, redskaber og relationer, der skal i spil. I *liminaliteten* skabes en slags antistruktur; hvor alt kastes op i luften og der leges med de fastlagte binære oppositioner ex: leder<>undersåt; Uniform<>nøgenhed; Lys<>mørke; orden<>uorden. I *reintegrationsriterne* ordnes og samles værdier og viden igen. Måske er nogle af normerne justeret, måske bevares status quo, måske er alt omkalfatret.¹

¹ Turner, Victor V., "On the Edge of The Bush", 1985, pp. 292-293

Meget af det kender vi i dag. Tænk bare på julefrokosten, hvor roller og autoriteter vendes på hovedet, lysstofrørene viger for levende lys og der danses på hæve-sænke bordene. Rummet er ofte arbejdspladsen, Redskabet er ofte julesnaps, musik, anderledes påklædning og mærkelige lege – og Relationen... ja, den bliver derefter; løssluppen, antistrukturel. Men det bliver jo altid mandag og godt det samme, for vi kan ikke holde til liminalitetens rasen. Vi har behov for at gennemgå forandringen og vende tilbage til en normalitet som er præget og redigeret gennem liminaliteten.

Vi har behov for liminalitetens rum, for at kunne reflektere og redigere vores normalitet.

Men hvorfor nu al den snak om ritualer og antropologer, her midt i bibliotekarenes fagblad?!?!?

Fordi biblioteket er i en identitets og eksistens *krise*.

Fordi biblioteket er hulen, hvor vi sætter aftryk på væggen, som transcenderer tid og rum.

Det har udviklet sig oceanisk i kompleksitet, men biblioteket er der, hvor stammens viden og værdi transmitteres via kulturelle udtryk.

Rummet er biblioteksrummet, **Redskabet** er materialerne og **Relationen** er biblioteksansat – borger.

Kirkens eller religionens plads som det rum, der rammesætter værdi og viden har længe været i opløsning som stammens fælles platform. Ser man på, hvilken værdi befolkningen tillægger biblioteket² kan biblioteket i fremtiden danne fælles samlende platform.

Som mange før os har påpeget³, er biblioteket truet på sin eksistens og legitimitet. **Redskabet** dvs. materialerne antager en ikke-fysisk form, **rummet** transcenderes for materialerne er tilgængelige alle steder til alle tider og **relationen** udvandes for borgerne behøver måske slet ikke personalet? Velfærdssamfundet er under pres, mange biblioteker ligger allerede på den kommunale besparelses huggeblok.

Hvordan undgår vi, at vi om føje tid basker hovedløse rundt, kun holdt oppe af reflekser?

Vi bliver nødt til at finde ud af, hvad hovedet er!!! Hvad er det vi kan og gør, som er uundværligt og har en værdi og berettigelse, der transcenderer finanskrise og digitalisering.

Men det er så svært at få ro til at finde sit hoved i en presset drift, så vi søgte kulturstyrelsens udviklingspulje.

”Undskyld, må vi låne jeres liminale rum?”

Kulturstyrelsen udviklingspulje er sat i verden, for at skabe mulighed for liminalitet. Gennem indsatsområderne identificeres de kriser, man ønsker adresseret og så er det op til de enkelte folke- eller skolebiblioteker at finde ud af, hvordan liminaliteten etableres, så der skabes rum til refleksion og redigering af normaliteten.

[DYRK!ditbibliotek] modtog midler fra udviklingspuljen på kanten af vinteren 2013. Projektet finder sted på et af de 18 lokalbiblioteker i Aarhus, nærmere bestemt Risskov Bibliotek.

Vi søgte under indsatsområdet: ”Biblioteksbetjening af Unge”, som længe har været et af bibliotekernes smertensbørn.

Hvis vi vil involvere borgerne, vil have dem til at deltage i redigeringen af normaliteten, er det rigtige sted at starte de unge - de er liminale og de er de fremtidige brugere.

Men for, at de skal ville det, skal de opleve, at vi tilbyder dem viden og værdi som er meningsfuld i deres liv.

Vi kan godt forsøge flere digitale gadgets og digitale muligheder – men de har dem eller finder dem hurtigere end vi kan sige facebook. Vi kan godt tilbyde dem fede møbler og friske farver, men det har de i allerede i klubben.

² http://www.kulturstyrelsen.dk/fileadmin/publikationer/Rapporter/Bedre_biblioteker_2013._Nationale_resultater.pdf

³ <http://politiken.dk/debat/kroniken/ECE1869965/biblioteket-staar-over-for-grundlaeggende-forandringer/>

Vi vil etablere et liminalt rum sammen med de unge for i fælleskab at redigere bibliotekets normalitet og for at skubbe til grænserne for biblioteket, som en institution, der i sin essens arbejder med, i og omkring Dannelse.

Bibliotek er bæredygtigt

I fremtiden bliver det bydende nødvendigt for netop Unge at forholde sig til "det bæredygtige liv". Klodens økosystemer er pressede, den sociale sammenhængskraft er under pres fra en stærkt individualiseret ungdomskultur og økonomien vakler under velfærdsstaten. Bæredygtighed i dets tre hovedbetydninger; klima, socialt og økonomisk danner grundlag for alle fremtidige dannelsesspørgsmål. Men det er svært, stort og helt uoverskueligt at forholde sig til som ung. Man har brug for håndtag, man kan ikke *læse sig til løsninger*, man har brug for at øve sig og gøre konkrete erfaringer, som kan sanses og opleves i ens levede liv. Måske er det fordi vi sidder midt i det, at vi har glemt at se det, men svaret ligger lige for: Bibliotek er Bæredygtigt!

Biblioteket er en genbrugscentral, hvor vi deles om ressourcerne. Biblioteket kan ikke fungere uden tillid og social sammenhængskraft. Biblioteket danner grundlag for at alle kan få del i ressourcer, som ikke er økonomisk opnåelige for alle.

Hvis vi som bibliotek, vil danne grundlag for Dannelse og herunder læring omkring det bæredygtige liv, er vi nødt til at revidere vores praksis omkring transmission af viden. Vi skal flytte os fra en "Bog til Borger - tankstations-opfattelse", hvor vi tænker at, hvis man læser noget så ved man det.

Vi skal tilbyde at *Gøre bibliotek* ved at invitere andre til at *bibliotek* sammen med os, så vi skaber Rum, Redskab og Relation, der muliggør læring⁴. Steder, hvor man kan blive klogere ved at lære af andre, øve sig, lave fejl, øve lidt mere, opleve succes og berettigelse.

[DYRK!ditbibliotek] helt jordnært

Overskriften for alt vi gør i **[DYRK!ditbibliotek]** er bæredygtighed. Bæredygtighed forstået klimamæssigt, socialt og økonomisk. Alt der skabes under den overskrift skabes sammen med unge, de voksne, der omgiver de unge eller samarbejdspartnere, som enten kan noget med bæredygtighed eller unge.

Vi har beskrevet **[DYRK!]** som en have med 4 hjørner: Nyttehaver, Udebibliotek, Kæmpevæg og Løppe/Byttemarked. I midten af haven er en sandkasse, som er der, hvor unge kan komme med deres egne ideer og tiltag.

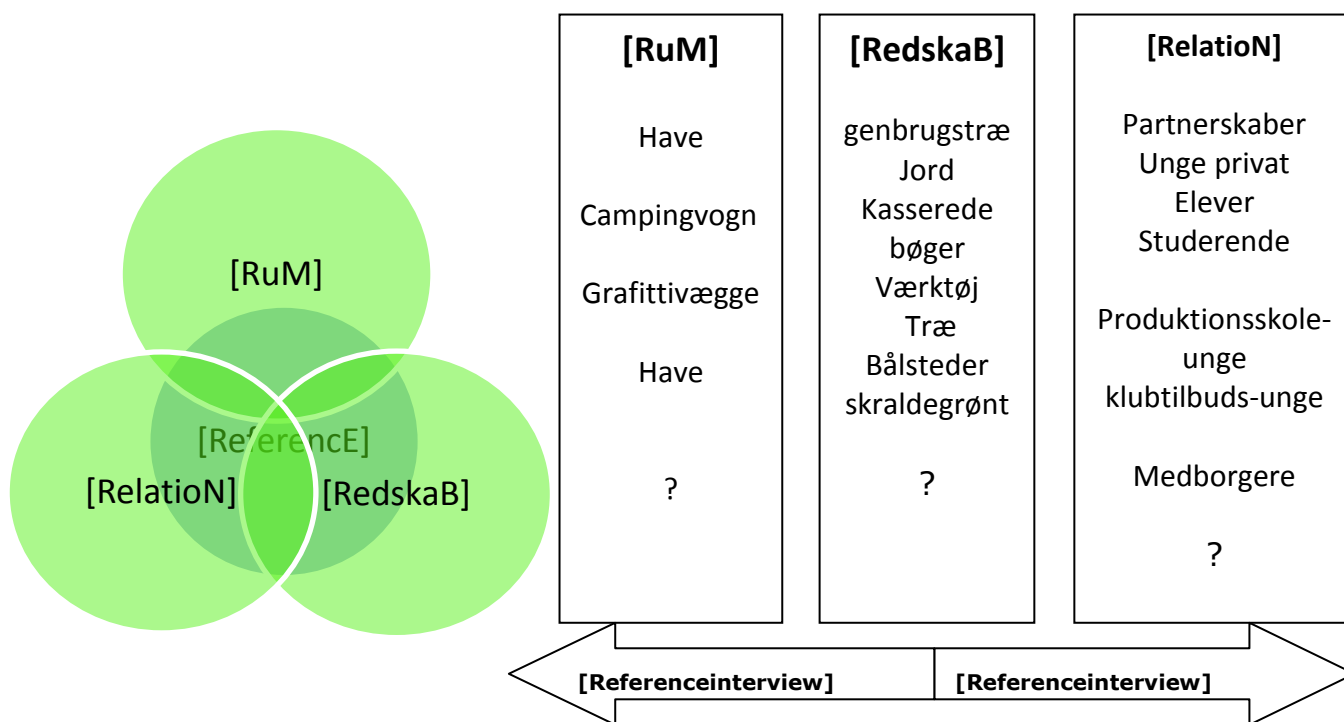
Målgruppen er unge i alderen 14-24. Vi vil, at de skal mødes og samarbejde på tværs af alder, kompetencer og sociale skel for at skabe mest mulig social bæredygtighed. Samarbejdspartnerne er mange, nogle falder fra og nye kommer til; Ringkøbing-Skjern kommunes kultur og fritid, FU-tilbud, Studenterhus Aarhus, Risskov Gymnasium, Egå Produktionshøjskole, Risskov Skole, De grønne guider, BiStad, Den økologiske Have. Listen over de konkrete ting der er sket i projektet er enorm, men nogle få sigende eksempler er: 15 unge studerende har etableret nyttehaver på bibliotekets grund, Der er blevet bygget mødesteder af genbrugstræ af unge fra produktionshøjskolen, de samme unge har bygget en kæmpe "Before I die"-væg, som konstant fyldes af unges fremtidsdrømme. De har også sammen med unge fra FU lavet en grafitti park, hvor skitserne blev udstillet i biblioteket, de unge lavede skrotjulepynt-workshops for alle borgere, der er etableret brugerråd og strikkeklub, de unge afholdt høstfest med bålmad fremstillet af frasorteret grønt hvor 40 borgere af vidt forskellig alder og herkomst deltog, Vi har rejst til festivaller og på Universitet og gymnasier med **[DYRK!]**s campingvogn og uddelt kasserede bøger og lavet forspiringspotter.

⁴ Læringsbegreb lånt fra Situeret læring, expeditionary learning, Læring som deltagelse i praksisfællesskaber. Lave og Wenger: "Situated learning – Legitimate peripheral participation", 1991 og Wenger: "Communities of practice" fra 1998

Vores opgave er ikke at servere færdigbagte løsninger i form af en bog eller et foredrag, vores opgave er at *biblioteke*; sikre Rum, Redskab og Relation, som muliggør transmission af viden og værdier og danner grundlag for, at læring kan finde sted. Vi *biblioteker* udelukkende i samarbejde med unge og projektpartnere, så vi sikrer, at alt tager afsæt i deres ønsker og behov dvs. giver mening i deres tilværelse og vi involverer dem i planlægning og afvikling.

Vi opererer med tre parametre, som vi finder ind til ved at udfolde et af kerneredskaerne i biblioteks-fagligheden: Referenceinterviewet. Her handler det blot ikke om at afdække, hvilket materiale, der er brug for, men hvilken læring, der er nødvendig eller ønsket. I afdækningen emergerer enten Rum, Redskab, Relation eller flere sammen, hvorefter, man kan tilrettelægge derudfra. Referenceinterviewet åbner for, at *biblioteke* ved at sikre RuM, RedskaB og RelatioN, relativt til den læring borgeren udtrykker et behov for. Det forankrer behovsorientering i et kendt fagligt greb, men udvider paletten af muligheder.

Eksempler fra [DYRK!]

[Europapallerne ligge tilfældigt spredt. Komposten lugter. Alt er som det skal være.

Det er ikke ordentligt. ikke systematiseret. Ikke kategoriseret. Ikke vurderet... Men det er Bibliotek!]

At *biblioteke* er først noget vi ved nu, at vi gør. Først noget vi fik øjnene op for, da vi som personale selv skiftede Rum. Da vi etablerede partnerskaber, fællesskaber, medborgerskaber og inviterede på jord.

At *biblioteke* er blevet projektets normalitet – et greb hentet i selvskabt liminalitet, som vi kan bruge til at redigere normaliteten.

Og som vi ser det, dét greb, der kan gøre biblioteket til centrum for aktiviteter, medborgerskab og læring i fremtiden. Men man kan ikke læse sig til det. Det er ligesom med al anden læring.

At skabe Rum, Redskab og Relationer – det kræver øvelse!

[Biblioteke vb at biblioteke/ at gøre bibliotek, afledt af *sb* Bibliotek (*et*). Betegner den handling, hvor man skaber Rum, Redskab og Relation, som sikrer transmission af viden og værdier og afstedkommer læring]